

خط قرمز دور درختان پارک قیطریه

زینب مرزوقی خبرنگار گروه شد روز

هرچند وقت یک بار، خبری از قطع یا هرس نابجای درختان در نقاط مختلف تهران شنیده می‌شود. از آنجایی که همه، تهران را به شهر دود و آلودگی می‌شناسند برای همین قطع درختان، هرس نامناسب و غیراصولی فضای سبز تهران و حتی جابه جایی آنها برای شهروندان تهرانی مهم است و از لحاظ حقوق شهروندی پیگیر خبرهای حذف فضای سبز موجود در شهر ومحله‌شان می‌شوند. اگر به خاطر داشته باشید همین چند ماه اخیر قطع درختان کاخ سعدآباد بسیار خبرساز شده بود اما واکنش مسئولان شهری و متولیان امر آنقدر متناقض بود که به جای آرام کردن اذهان عمومی افکار شهروندان تهرانی را نسبت به جریان قطع درختان سعدآباد بیشتر مشوش کرد. در ابتدا تصویری از ماشینی منتشر شد که پشت آن ماشین، تعدادی تنه درخت حمل شده است. بعد هم فیلمی از این صحنه منتشر شد. اشخاص حقیقی و حقوقی مرتبط با مساله، اظهارنظر و واکنش‌های مختلفی در رابطه با جریان قطع درختان سعدآباد داشتند. مثلا مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران اعلام کرد که مجموعه سعدآباد مجوز لازم کمیسیون ماده ۷ را دریافت نکرده است و حتی سازمان بوستان‌ها نیز برای انجام چنین کاری نیاز به اخذ این مجوز دارد. چه برسد به مجموعه‌های دیگر. در نهایت براساس گزارش‌های میدانی دیگر رسانه‌ها از ماجرا و اظهارات مدیرمجموعه سعدآباد، مشخص شد که درختان قطع شده به قول معروف عمرشان را طی کرده‌اند و از داخل پوسیدگی داشتند. حالا این روزها در فضای مجازی و رسانه‌ها خبرهایی پیرامون قطع و جابه جایی درختان پارک قیطریه منتشر شده است و اظهارات تاحدودی مبهم و غیرووشن است. اختیار قطع یا جابه جایی درختان شهری به هر دلیلی، مثلاً به دلیل ساخت‌وساز یا کهنسال شدن درخت در شهرها به عهده شهرداری هاست و منابع طبیعی یا محیط زیست از لحاظ قانونی هیچ‌گونه دخل و تصرفی در قطع، هرس یا جابه جایی درختان شهری ندارند. در چند سال اخیر پیش آمده است که برای ساخت‌وساز یک ملک و ساختمان درختان آن ملک قطع شده باشد. فرقی هم ندارد ملک و ساختمان شخصی باشد و کسی بخواهد برج سازی کند یا متعلق به دولت باشد که متولی رسیدگی به درختان آن شهرداری است.

مرگ تدریجی درختان پادگان جی

چند سال گذشته با توافقات صورت گرفته میان سازمان املاک نیروهای مسلح و شهرداری تهران هفت هکتار از زمین پادگان جی یا درختان قدیمی در اختیار شهرداری تهران قرار گرفت تا به بزرگ‌ترین پارک دوستاند کودک و مسیری برای امتداد بزرگراه پادگار امام تبدیل شود. پادگان جی یکی از پادگان‌های قدیمی شهر تهران به حساب می‌آید که مالک بخش اعظم آن وزارت دفاع بوده و بخشی از آن نیز در اختیار ارتش است. در دوره‌های مختلف تمایل میان مدیران شهری و صاحبان نظامی این پادگان برای تعیین تکلیف پادگان وجود داشت. اما هر بار ماجرا به نتیجه نرسید و موضوع به نوعی رها شد. طبق گزارشی که در تاریخ ۲۰ تیرماه از روزنامه همشهری منتشر شده است، در نهایت در پی مذاکرات مختلفی که با مدیران وزارت دفاع انجام شد توافقات اولیه در باره اختصاص ۲۷ هکتار از زمین‌های پادگان جی به بافت شهری صورت گرفت. طبق اطلاعات منتشرشده در این گزارش، بخشی از این پادگان قرار بود مسیر بزرگراه یادگار امام به بزرگراه فتح را متصل کند. با توجه به چشم اندازی که شهرداری برای پادگان جی داشت و وجود درختان قدیمی در پادگان، ۱۵ اسفند ماه ۱۴۰۱ شهرداری منطقه ۹ در گفت‌وگو با خبرنگارای ماهر اعلام کرد که بخشی از درختان پادگان جی جابه‌جا شده‌اند.

تصاویر هوایی منتشرشده از درختان جابه‌جا شده پادگان جی نشان می‌دهد که جابه‌جایی درختان شبیه به مرگ تدریجی درخت است. به درخت آسیب جدی می‌زند و در آخر هم از عمر درخت کاسته می‌شود و درخت نهایتاً دو الی سه سال بیشتر زنده نمی‌ماند. یعنی جابه‌جایی درختان از لحاظ علمی و نتیجه‌ای که دربر دارد، عملاً با قطع درختان هیچ تفاوتی ندارد و درخت در هر دو اقدام به‌طور کل از بین می‌رود. همچنین می‌توان گفت که جابه‌جایی درختان عملی اضافه و بی‌هوده به‌شمار می‌آید و بخش مذکور فضای سبز چه در جابه جایی و چه در قطع، حذف می‌شود.

محو شدن درختان پادگان ۶ ارتش

اواخر بهمن ماه نیز خبرهایی از ناپدید شدن درختان پادگان ۶ در رسانه‌ها منتشر شد. مساحت این پادگان حدود ۵ هزار هکتار است و در سال ۱۳۹۹ طبق گفته معاون شهرسازی و معماری شهرداری منطقه ۴ و با توجه به مصوبات کمیسیون ماده پنج و تایید در شورای عالی شهرسازی و معماری مقرر شده بود که ۳۵ هکتار از این پادگان به فضای سبز و بوستان عمومی تبدیل شود و در اختیار مردم قرار گیرد. ۱۵ هکتار باقی مانده نیز برای ارتش در نظر گرفته شده بود که طبق همان مصوبه باید در حداقل سطح اشغال و تراکم توسط ارتش استفاده شود تا به درختان کمترین آسیب وارد شده و تاجای ممکن درختان حفظ شوند. درحالی که از سال ۱۳۷۲ بنابود که در طرح انتقال

کاربری و چه براساس همین مداخلات زیرکانه مانند جابه جایی درختان یا هرس سنگین درختان، این فضاها را خالی می‌کند که عرصه آن را برای مسائل تجاری و بهره‌برداری‌های دیگر مورد استفاده قرار می‌گیرد.»

تعرض به فضای سبز

مصادق تضییع حقوق عمومی است

این فعال محیط‌زیستی همچنین با اشاره به پارک قیطریه ادامه داد: «شهرداری‌ها طبق مواد ۲۵۰، ۲۴ و ۲۶ قانون مدنی مصوب ۱۳۱۴ نه‌حق اخذ سند برای این عرصه‌ها را دارند و نه حق تملک آنها به صورت یک تملک دستگاهی و استفاده دیگر را ندارند. هرگونه تعرض توسط شهرداری‌ها به فضای سبز، میدا دین، خیابان‌ها و معابر عمومی تضییع حقوق عمومی است و مستوجب پیگیری است. بنابراین شهرداری‌ها اجازه چنین کاری ندارند. پارک قیطریه یک نمونه‌ای است. متأسفانه شهرداری جدید تهران، رویه شهردار اسبق را اجرامی‌کند. اصلاً به چه حقی شبکه منظر میدان ولیعصر به هم زده شد؟ اینها همه تعاریف دقیقی دارند. شهرداری حق ندارد فضای سبز شهری را کم کند. موارد متعددی وجود دارد که شهرداری‌ها به‌طور عمده یا قسمتی، پارک را تغییر کاربری می‌دهند.»

وی همچنین در رابطه با آسیبی که از طریق جابه جایی به درخت وارد می‌شود نیز افزود: «وقتی صحبت از جابه جایی درخت می‌شود باید به چند امر توجه داشت؛ اول اینکه این درخت یک موجود زنده است و حق و حقوقی نسبت به محیط خود دارد. وقتی شما آن درخت را جابه‌جا می‌کنید آن حق و حقوق درخت را از بین برده‌اید. این‌گونه جابه جایی‌ها معمولاً بدون فرجام هستند؛ چراکه شرایط محیطی ما دچار تنش است و درخت معمولاً آن میزان از تنش را رد می‌کند و در نهایت خشک می‌شود. یک مساله دیگر هم بحث هویتی و حافظه تاریخی آن محیط است. مثلاً اگر در یک محله یک درخت قدیمی یا میانسال وجود داشته باشد، مردم محله آن را جزئی از عناصر هویتی محله می‌دانند. حالا اگر شهرداری برای اجرای یک درخت، درخت را جابه‌جا کند و در فرض محال هم درخت زنده بماند و حقوق درخت رعایت شود حقوق محله با توجه به عناصر هویتی آن تضییع شده است، یعنی یک محله و حافظه جمعی در یک محله، عناصری دارد. آن عناصر امکان دارد که خانه‌های تاریخی و بافت مختص به آن محل باشد و عنصر هویتی دیگر هم درخت است. وقتی آن عنصر هویتی جابه‌جا می‌شود عملاً حق آن محیط تضییع می‌شود و در نهایت کل این کار، یک کار نادرستی به حساب می‌آید.»

سرنوشت قسمت محصورشده پارک قیطریه البته تا به اینجای کار همچنان مبهم است و شهرداری تهران هنوز شفاف نکرده است که قرار است چه اتفاقی برای آن ۱۵ اصله درخت بیفتد. هرچند شورای شهر در رابطه با صحت داشتن یا نداشتن موضوع، موضع خود را اتخاذ کرده است اما همچنان این پرسش‌ها برای شهروندان تهرانی باقی است که در نهایت قرار است در منطقه محصورشده پارک قیطریه ساخت‌وساز صورت بگیرد یا نه و سرنوشت درختان موجود در منطقه حصارکشی شده چه خواهد بود؟

ساخت‌وساز در این قسمت گفت: «در اواخر هفته گذشته تماس‌های مردم حاکی از ادامه گودبرداری‌ها بود. روز شنبه در محل حضور یافته و وضعیت را بررسی کردم. هزار و ۵۰۰ متر مربع از ضلع شرقی بوستان حصارکشی شده اما در داخل بوستان نه درختی قطع و نه جابه‌جا شده است. خبری مبلغی را وقف ساخت مسجد کرده و فرزندان این خیر به دنبال اجرای این امر بودند. انتخاب فضای بوستان برای مساجد خلاف قوانین شورای شهر است و به جز ساخت سرویس بهداشتی و نمازخانه، ساخت‌وساز در بوستان‌ها ممنوع است. در ۳۰ تا ۵۰۰ متری این بوستان دو مسجد وجود دارد. ۱۵ درخت ارزشمند قدیمی در این فضا وجود دارد و امکان جابه‌جایی این درختان حتی در فصول مناسب نیز نیست. علاوه بر این از گونه‌های گیاهی موجود نیز باید محافظت شود.»

جابه‌جایی درختان عملی ریاکارانه وبدون حاصل است

فعالان محیط زیستی معتقدند که جابه‌جایی درختان اساساً عملی بی‌نتیجه و بی‌حاصل است. مسعود امیرزاده، فعال محیط زیست معتقد است که چنین اقداماتی را در اصطلاح محیط‌زیستی «سبزشویی» می‌گویند. امیرزاده در گفت‌وگو با «فرهیختگان» گفت: «ما در محیط زیست اصطلاحی داریم به نام سبزشویی، سبزشویی این است که یک عمل خلاف محیط‌زیستی با یک نما یا یک پارچه سبز پوشانده شود و آن را به طریقی توجیه کنند. عمل جابه‌جایی درختان چه در پارک و چه در هرجای دیگری مثلاً باغات یا برای راه‌سازی نمای واقعی یک سبزشویی است؛ چراکه درخت با محیط خود آمیخته است. همچنین شرایط اقلیمی فعلی ما به‌گونه‌ای است که تقریباً در همه محیط‌ها، چه طبیعی، چه محیط‌زیست شهری و چه عرصه‌های زراعی، درختان ما دچار تنش هستند. این تنش مربوط به تغییرات اقلیمی و مداخلات یا همجاری با محیط‌های انسانی است. وقتی که درختان چنین تنش‌های اقلیمی هستند، هرگونه تنش اضافی مانند جابه‌جایی یا هرس نابجا یا ساخت‌وساز در کنار درختان، درخت را به مرز فروپاشی یا مرگ می‌برد. بنابراین معتقدم که این عمل یک عمل کاملاً ریاکارانه و بدون حاصل است و جز اینکه توجیه‌گریک عمل خلاف است، چیز دیگری نیست.»

امیرزاده البته در رابطه با تجاوزات شهرداری‌های مختلف کشور به عرصه‌های سبز شهری انتقادات دیگری هم داشت. او در ادامه افزود: «به امر دیگری که باید توجه داشت تجاوزات سازمان یافته دستگاه متولی مدیریت فضای سبز شهرداری هاست که اکنون به عرصه‌های سبز شهری و حتی درختان حاشیه خیابان‌ها هم رسیده است؛ چراکه کلان‌مساله این است. فضای سبز شهری از لحاظ حقوقی، تعریفی که دارد این است که یک فضای عمومی است و متعلق به شهروندان به صورت عام است و برای تملک در آن فضا حق ندارند بلکه حق آنها انتفاع از آن فضاست. این یک سرمایه بین نسلی برای هویت شهری است. مثلاً پارک شهر از چه نسلی به ما رسیده؟ یا باغ زم شیراز از چه تاریخی به مردم رسیده است؟ اکنون اما شهرداری متأسفانه دچار این توهم شده است که این فضاها ملک خودش است و می‌تواند با تجاوزات چه براساس تغییر

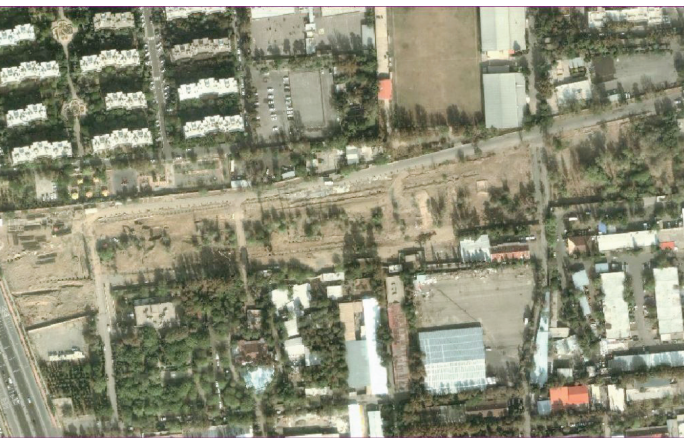
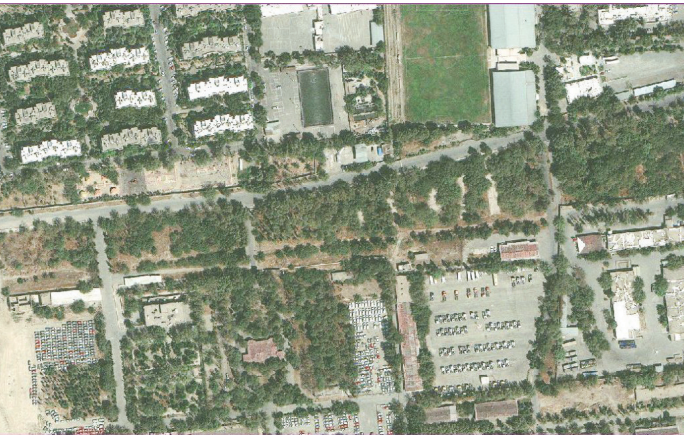
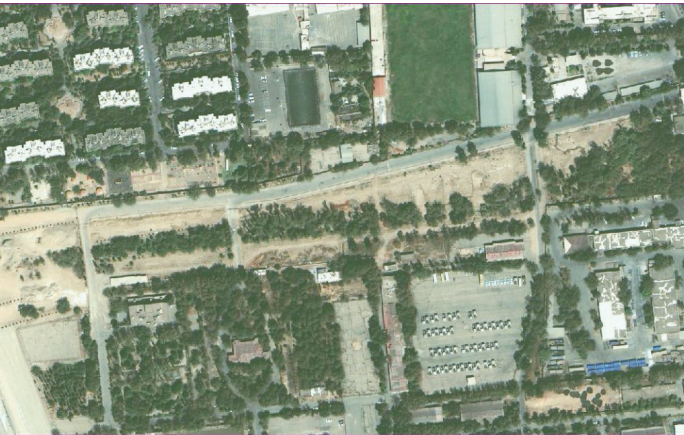
پادگان‌ها به خارج از شهر، پادگان ۶ نیز منتقل شود. اما تاکنون نه تنها این اتفاق نیفتاده بلکه در طی این سال‌ها نیز هراژگاهی درباره قطع درختان این پادگان و ساخت‌وساز در آن خبرهایی می‌رسید. چند وقت گذشته برخی در فضای مجازی نوشتند که درختان این پادگان در حال قطع شدن هستند، با توجه به تجربه‌های قبلی این خبر آتقده‌را هم کذب به نظر نمی‌آمد. به همین خاطر ناصر امانی، در یکی از جلسات شورای اسلامی شهر تهران با اشاره به انتشار اخباری در فضای مجازی مبنی بر قطع گسترده درختان در پادگان ۶، گفته بود: «به نظر می‌رسد این اخبار اشتباه باشد اما از شهرداری تهران تقاضا داریم این موضوع را پیگیری کند و اگر اشتباه بود، تکذیب کند؛ چراکه در آستانه روز درختکاری و توسعه دو هزار هکتاری کمربند فضای سبز هستیم و چنین اتفاقی قابل دفاع نیست.» مکس‌هایی که پس از این صحبت‌ها در فضای مجازی از وضعیت قبل و بعد پادگان ۶ منتشر شد خبر از این می‌داد که در کمتر از یک ماه بخش زیادی از درختان این منطقه قطع شده است و شهرداری مجدداً اقدام به شفاف‌سازی امر نکرد و در پی انتشار گزارش «فرهیختگان» در رابطه با ناپدید شدن درختان ۶، تنها اعلام کرد که درختان نقطه مذکور از پادگان ۶ ارتش، جابه‌جا و منتقل شده‌اند. با توجه به اینکه تجربه پادگان جی نشان داد که جابه‌جایی درختان نتیجه مشابهی با قطع آنها دارد اما شهرداری تهران همچنان زیر بار حذف فضای سبز به بهانه ساخت‌وساز و عدم نظارت دقیق روی مساله قطع درختان نمی‌رود و اصرار دارد که با جابه‌جایی درختان، دیگر آسیبی به درخت وارد نمی‌شود. در صورتی که فعالان محیط‌زیست معتقدند که جابه‌جایی درختان، سبزشویی است!

اضطراب مرگ درختان پارک قیطریه

در روزهای اخیر نیز خبرهایی پیرامون ساخت‌وساز در پارک قیطریه منتشر شده و برخی از رسانه‌ها و افراد در فضای مجازی مدعی شده‌اند که حتی بخشی از درختان پارک قیطریه در جریان گودبرداری برای ساخت مسجد، قطع شده‌اند. خبرنگار «فرهیختگان» در صحنه حاضر شد تا اطلاعات روشن‌تری از ماجرای درختان قیطریه به دست بیاورد. طبق مشاهدات «فرهیختگان»، منطقه مذکور برای ساخت مسجد حصارکشی شده است. همچنین درختانی که درون حصار قرار دارند، به شکل غیراصولی هرس شده‌اند و دور تعدادی از درختان، با اسپری قوز زنگ خطی کشیده شده است. تا زمان نگاشتن این مطلب نیز هیچ‌گونه فعالیت عمرانی در منطقه مذکور انجام نشده بود و محل ساخت مسجد تنها با حصار، از قسمت‌های دیگر پارک جدا شده است، با وجود اخبار مبهمی که درباره قطع درختان قیطریه در فضای مجازی منتشر شده است اما شهرداری تهران همچنان هیچ‌گونه شفاف‌سازی با موضوع ساخت‌وساز در پارک قیطریه انجام نداده است و آخرین واکنش منتشرشده در این رابطه متعلق به یکی از اعضای شورای شهر تهران است.

عضو شورای شهر: ساخت مسجد در بوستان‌ها ممنوع است

ناصر امانی در دیو ست و یکمین جلسه شورای اسلامی شهر تهران با اشاره به انتشار خبری مبنی بر حصارکشی در قسمتی از بوستان قیطریه و

در عکس‌های هوایی پادگان جی مرگ تدریجی درختان بر اثر جابه‌جایی مشخص است.

